

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Kukopisi se ne vraćaju.

Zadovoljština vlasti i zadovoljština narodu.

Kod uredjenih naroda njihova državna vlast je predstavnik narodnog života, bica, volje. Je li ovakova vlast ili koji njezin član, pa i najmanji njezin simbol od koga uvrijeđen, ona preko svog naroda traži zadovoljština i dobiva ju milom ili silom. Zadovoljština se traži, pa makar uz cijenu rata. Narod, država tako čuva svoje dostojanstvo, svoju korist, svoju nepovrieditost.

Kod naroda potlačenih ili pod tuđim skrbištvom ima također vlasti, ali ova nije izraz narodnog bica, nego onih, koji tu vlast postavljaju i uzdrže. Ako je ovakova vlast u kojem svojem članu uvrijeđena, pokoran narod niti se čuti uvrijeđenim, niti može tražiti zadovoljštine. Ovakav je narod pače i sam često u borbi sa vlasti, koja je nad njim postavljena.

U slučaju da potlačen narod pokaže se nepokornim ili čak da vriedja bilo kako nad sobom postavljenu vlast, uzimlje zadovoljština radi tih povreda ne narod u ime svog ponosa, svoje koristi i nepovrieditosti, nego vlast sama kazni nepokorne življe, jer hoće, da njezina moć bude osjetljiva najviše narodu, nad kojim upravlja.

Hrvatski narod nad svim svojim dijelovima ima ne svoju nego od drugih postavljenu vlast. Narod naš dakle niti može u predpostavljenoj vlasti biti uvrijeđen, niti može za to zadovoljštine tražiti. Tu zadovoljština traži, ako joj uztreba, sama vlast.

Narod hrvatski ima ipak jedan dio svoje domovine, gdje je mogao imati po postojećem zakonu svoju domaću vladu, dakle vlast svoju, koju bi on bio zvan uzdržati i braniti.

Nego i ta vlast skućena je, a danas je baš u magjarskim rukama. Od njih ona zavisi, oni postavljaju, oni ju uzdrže.

Predstavnik te hrvatske vlasti, ban, danas je barun Rauch, proglašen od magjarske države eksponentom njezinim, t. j. izvršiocem i braniteljem magjarske državne misli u Banovini. On tu svoju zadaću vjerno izvršava. On je dakle i po onima, koji ga uzdrže i po svojim djelima predstavnik tuđe vlasti, našem narodu neprijateljske. Barun Rauch kao takav nije čovjek, koji bi mogao raditi za hrvatsku korist. A on to u istinu i ne čini, nego gdje god može tlači sve što je hrvatsko, te brani i širi magjarsko. On je postavljen da hrvatsku državu uništi i izjednači sa pojmom države magjarske.

Nijedan Hrvat ovakova bana, u istinu samo magjarskog slugu, ne može braniti, niti smije častiti, jer kad to čini, on u Rauchu brani i časti magjarsku državnu misao u svojoj domovini. Drugim riečima, takav Hrvat kad brani i časti Raucha, kakav je iz Pešte proglašen, ili ne zna što radi ili je izdajica svoje domovine.

U zadnje doba, ovaj Rauch je radi toga u raznim krajevima naše domovine bio od naroda ponižen, predmetom izkaza, a za čudo je samo, da je bio svečano primljen u riedkim mjestima i od ljudi, koji govore da pripadaju državotvornoj stranci, koja kaže da sledi u svom djelovanju A. Starčevića.

Taj stranci pripadamo i mi, pa ovo svečano primanje magjarskog slugu i klanjanje pred njim, koji nam je poslan, da učvrsti nad narodom verige robstva, odbijamo od stranke i odsudjujemo kao čin neznanja ili izdaje. Jedno je i drugo neoprostivo ljudima, koji kažu, da su privrženici stranke prava. Jer ili smo pravaši t. j. borci za svoju državu, a onda mora da to i djelom dokažemo; ili smo kruborborci, a onda nam u stranci prava nema mjesta. U nijednom slučaju stranka prava ne može biti za to, da se Hrvati klanjaju tuđinskom slugi, poslanom, da nad narodom učvrsti tuđe gospodarstvo.

Narod je ovu svoju dužnost shvatio i u djelo proveo: on je Raucha učinio predmetom neprijateljskih izkaza koliko u Dalmaciji, toliko i u Banovini. Ali kako u Banovini, tako i u Dalmaciji imademo ipak ljudi, koji su Raucha svečano dočekali ili bili za to, da ga se svečano

dočeka. Oni su na taj način u Rauchu uzveličavali, častili vlast, koja ga je postavila, kao što je narod tu vlast u njemu uvriedio, ponižio.

Sada vlast kazni prekršitelje. t. j. one, koji su pokazali, da ju ne štiju i da bi se htjeli nje riešiti. Vlast kazni i one, koji su u Rauchu htjeli ponižiti moć, veličinu, nepovrieditost magjarske misli, pa i one, koji su tim pokazali, da su proti tuđinskom gospodarstvu nad našim narodom. Vlast dakle, kako je u njezinoj naravi, pita zadovoljština, pa joj se zadovoljština i dala ili ju je sama uzela. jer je to sve lako u narodu, koji je podržen tuđinskoj vlasti.

Nu sada nastaje pitanje: kad je vlast tražila zadovoljština u ime svoje i za se i kad je tu zadovoljština dobila samo za to, jer je ona bila u Rauchu uvrijeđena, koju zadovoljština može tražiti narod od onih, koji su se klanjali Rauchu i tako svoju narod htjeli ponižiti do dobrovoljnog roba? Može li on to učebiti tu zadovoljština imati? Ima li on na to uobće pravo, kad je bio uvrijeđen na isti način kao i predstavnik vlasti?

Razlikujmo. Ako je naš narod robske naravi, on zadovoljštine uobće ne će tražiti, te i ako nema nad sobom svoje vlasti, koja bi u ime njegovo izstupila, on će ipak zadovoljština dobiti, samo ako ju bude tražio.

Narod, koji se nalazi u stanju podređenosti nije zvan, da se za uvrede vlasti ozivilje, ali on je zvan, da uvriede njemu nanese ne operu. A uvrieda je za narod, kad se svečano dočikaju nosioci današnjeg teškog stanja i sustava u našem narodu. Oni, koji to čine, podržavaju ovo stanje, oni ga učvršćavaju, oni su po tom pomagajući tuđinca, oni su pače gori od njega, jer bez njih tuđinac bi bio bez uporišta u narodu, bez njih njegova vlast bi bila ništa, te bi narod mogao nad sobom postaviti svoju.

Ako narod dakle hoće da dođe do mogućnosti, da takovu vlast odabere, on mora tražiti i dobiti zadovoljština od onih, koji se predstavnicima tuđinske vlasti klanjaju, koji po svojem djelovanju tu tuđinsku vlast učvršćavaju.

Tu zadovoljština ne može se naravno za sada tražiti od onih, koji su očiti izvršioi tuđinskih zapoviedi, ali mora se barem od onih, koji su postavljeni u narodnim udovima među prvima da narod prevode u borbi proti izvršiocima tuđinskih sustava. Kad ovakovi protivnici ili nehotice pogrieše, moraju i posljedice nositi. Moraju dati zadovoljština uvriedenom narodu.

Kako je ta zadovoljština potrebna vlasti, da sačuva svoju moć, tako je i još više narodu, da sačuva moral u redovima političkih boraca.

Do pred koju godinu u redovima stranke prava strogo se pazilo na ovo, što kažemo: zadovoljština se tražila i dobila: Hinković i Polnegović nisu bili osamljeni. Pravaši su bili u tom poslu vjeli dosljedni. Ta dosljednost valja da opet zavлада, jer jedino narod, koji može od svojih sinova tražiti i dobiti zadovoljština, može da sačuva svoje dostojanstvo i ponos, može uspjeti. A narod, koji je dvie krieposti pušta gaziti, ne treba ni da se bori za svoju slobodu.

Osvjedočeni o ovim istinama, mi smo odmah tražili zadovoljština od predsjedništva hrvatskog starinarskog društva.

Mi ne ćemo prestatii ovu zadovoljština tražiti dok se ne izpuni. A tražiti ćemo je i od drugoga, kad se dokaže, da sn skrivili. U tu svrhu treba malo više svjetlosti.

Ovu zadovoljština treba da traži cijeli narod, gdje god se pokaže, da je krivaca i krivine. Kad vlasti mogu, može i mora također i narod.

Šibenik i brozjavni saobraćaj.

Više su puta u ovom listu bile iznećene razne tužbe radi sasvim slabog saobraćaja našeg grada i okolice sa izvanjskim svietom. Svaka brozjavka za Šibenik, koja biva predana u drugom pokrajinama monarhije, saobćena je brozjavnom uredu u Trstu; ovaj je ured proslijeduje u Zadar, odakle napokon biva odpravljena u

Šibenik. Nije po tom čudo, što nam brozjavke prispjevaju nakon toliko sati. To prouzrokuje nestalnost u našem prometu i sačinjava veliku poteškoću navlastito za normalni razvitak trgovine. Sve naše tužbe i nastojanja, da se brozjavne prilike poboljšaju, ostale su do sad bez uspjeha, a ipak radi se o stvari, koja bi se dala bolje urediti bez ikakvog troška za poštanski erar.

Polag statističkih podataka brozjavni ured u Šibeniku izrađuje mjesečno preko 4000 brozjavka, nu sasvim tim, što se tiče brozjavnog saobraćaja, ne ima baš nikakove razlike između tog našeg ureda i drugih ureda nižeg razreda.

Šibenik imade doduše jednu direktnu brozjavnu liniju Zadar—Šibenik broj 295., ali od te linije ne ima Šibeniku nikakve koristi, jer de facto za nj i ne postoji, pošto nije nikad upotrebljena za službu između Zadra i Šibenika, nego za službu Zadar—Split, tako da Šibenik mora vazda da upotrebljuje linije tako zvane omnibus (brojevi 1782. i 1516.), koje su faktično uvijek zaposlene.

U večer poslie 7 sati mučno je doći u saobraćaj sa Zadrom, jer ne ima dovoljnog osoblja ni ovdje u Šibeniku, ni u Zadru; ovdje jedan sam činovnik ne može da svemu odoli; moćem u Zadru dva činovnika zaposlena su dočim sa malim štacijama do 9 sati, a kašnje sa Trstom, Splitom, Dubrovnikom i Kotorom; Šibenik mora dugo i dugo čekati dok ga dopane red. I ako su Dubrovnik i Kotor spojeni direktno sa Trstom, zadarska štacija mora ipak paziti na traslanaciju.

S toga se prikazuje neobhodno potrebitim, da se u saobraćaju Zadar—Šibenik uvede sustav Hughes na jednu liniju, koja će se ne samo po imenu nego i faktično biti direktna. Takav sustav postoji i u svezi Gradovca, koji rade manje od Šibenika, kao Gorica, Pulj, Ljubljana u svezi sa Trstom, jer imadu telefonsku svezu.

Glavno je pak, da se Šibenik direktno spoji sa Trstom. To je sasvim moguće, osobito sada, kada će Split dobiti direktnu svezu sa Trstom. Bez takovog spoja Šibenik će sveđer biti izložen velikoj šteti. Poznato je, da se neka velika poduzeća ustručavaju ustanoviti svoje sjedište u Šibeniku sa poglavitog razloga, što nam je brozjavni saobraćaj sasvim kukavan. U trgovini i prometu odlučuju kadšto i časovi, a kako li će se moći trgovina razviti, kad brozjavne vijesti iz vana u najboljem slučaju ne mogu amo stići nego potla 5—6 sati. Ovakvo se dalje ne može. U pogledu brozjavnog saobraćaja ne smije grad, gdje se industrija i trgovina razvija, biti izjednačen sa selom. Tu država mora i u vlastitom interesu da providi.

SLAVENSKI DANI U PRAGU.

U Pragu se našli prošle nedjelje izaslanici svijui slavenskih naroda na velevažan dogovor, kako da se postavi stvarni temelj za jedničkomo djelovanju slavenskih naroda. Šestdeset je godina tomu, što se je držao prvi ovakav sastanak. Ovaj zadnji sastanak imade posve drugu svrhu nego onaj godine 1848. Zadaća je bila ovomu prirediti praktična sredstva za sjegurnu i stalnu kulturnu i gospodarsku uzajamnost svijui Slavena, za skupnu organizaciju slavenskoga novinstva i za jednoličnu uredbu svijui onih organizacija, kojima je svrha gojenje zlavenske misli. Politika je izključena, naimo politika u običnom smislu te rieči. Na dogovoru se je osim inoga razpravljalo o slavenskoj izložbi u Moskvi; o priredjivanju seljačkih izleta u slavenske države; o uredjenju slavenske banke; o razširenju školske organizacije; o organizaciji prosvjetnih sveza i pučkog uzgoja o proširenju i učvršćenju sokolskih organizacija i o mnogim drugim vrlo važnim stvarima.

Izaslanici su bili svrletani u Pragu velikim uzhitom. Sav Prag bio je svečano okičen barjacima. Praško novinstvo oduševljeno je pozdravilo izaslanice i sastanak, za koji reče, da imade veliko značenje za kulturnu i gospodarsvenu uzajamnost Slavena.

Protivnička štampa pobjesnila je radi ovog važnog koraka Slavena.

„LIBURNIJA“.

Na slavenskom sastanku u Pragu Dr. Vratislav Cerny, govoreći o slavenskoj turistici, nabrojio je razna slavanska turistička društva, koja da imaju liepi broj članova i mjestne organizacije, pa da li ona već i danas bila važnim faktorom turističkog slavenskog saveza. Među onim društvima spomenuo je i planinsko i turističko društvo „Liburnija“ u Zadru.

Akoplem ovo društvo nema političkog značaja, željeti bi bilo da ono barem bude imalo narodno obilježje ove zemlje, koje nije nego hrvatsko. Ovom društvu pripadaju u velikom dijelu, ne samo članovi, nego i neki vodje talijanske stranke, istina, zadatak je društva putovati u naučne, zdravstvene i zabavne svrheali, pitamo mi, mogu li Hrvati, osobito zadarski u tim zajedničkim izletima mimoići i zaboraviti žestoku borbu, koja se od blizu polovice vjeka vodi proti talijanskom elementu u Dalmaciji? Može li naša inteligencija tako hladnokrvno — obilazeći te naše obale i planine — zalaziti među hrvatski narod, uz bok talijanaških zastupnika i novinara (s kojima sjegurno neće hrvatski razgovarati) bez bratskog i zanosnog pozdrava i poklika? Koji pak utisak treba da učini i kako mora da djeluje ta šarolika družba — koja na žalu ovog mora — na vrhuncina naših gora veseli i banketira — na biedni seoski narod, za osvješćenje kojega toliko se . . . piše i govori? Nismo toliko nažalni, da ne bi znali razlikovati društveni ambijent od političke borbe, da ne bi znali pojmiti zbljženje ljubitelja znanosti, sporta i higijene bez razlike stranka, ali nikako ne možemo pojmiti kako otačbeničko čuvstvo i gorko izkustvo zadarskih Hrvata može da podnese pa i najmanji doticaj sa narodnim protivnicima ondje, gdje takav doticaj može da pòmuti dječviansku čistoću hrvatske narodne duše!

Ovo napomenusmo nanijerom da i plansko turističko društvo „Liburnija“ u Zadru — pročišćeno — bude u istinu moglo biti, zajedno sa ostalim slavenskim društvima, važnim faktorom slavenskog turističkog saveza.

PČELARSTVO PO DALMACIJI.

Po Dalmaciji pčelarenje propada da ne može gore t. j. svake se godine uništi preko 3—4000 košnica, a to sa štetom od najmanje 30.000 K godišnjih.

Potraje li ovakovo nazadovanje stalno je, da do koju godinu ne samo da ne ćemo imati racionalnog pčelarenja, nego ćemo ostati bez primitivnog. Što radi vlada, da obustavi ovo propadanje? Ništa. Da ju zbljlia vodi briga za dobro i napredak ovog naroda mogla bi u sasvim kratko vrijeme obnoviti pčelarstvo cijele Dalmacije izjedan put za uviek i to baš onako, kako je lani izneseno u ovom listu, t. j., da se svakoj seoskoj školi udiele par košnica uz najpotrebitiji alat, e da naši vriedni učitelji budu mogli svake godine uzgajati više nego li bi tečaj na Glavici kod Knina u 100 godina u tom smislu postigao po načinu, kojim se danas tu uči gojenje pčelarstva.

U selima gdje nema škole, može se ista stvar povjeriti župniku ili kojem pametnijem pčelaru, kojemu bi putujući učitelji gospodarstva imali davati upute o pčelarenju s modernim košnicama, kako se smještavaju, kako se postupa pri rojenju itd. i to u prisutnosti drugih pčelara prigizati pčele iz stare u novu košnicu, a saće izrezati i umećati u okvire, a ove postavljati na mjesta.

Ovo bi vriedilo više nego pusta teorija na pčelarskom tečaju, a u isto doba trehalo bi izdat zabranu, da se pčele duše sumporom, kò što se sada, radi,

Pohadjanje tečaja ne samo da ne nosi prave koristi našem pčelarstvu, već i ono malo, što bi je mogao nositi, ne vriedi, jer dolazi kao liek poslie smrti. Tečaj se tek otvara kad prodje vrieće rojenja, t. j. u srpnju mjeste oko prvog svibnja. Po tome i ono malo što siromah pčelar nauči ne vriedi mu ništa, a ne vriedi mu pri tome ni moderna košnica, ako ju je donio sa tečaja, kad ju ne može upotrebiti

nego tamo do punih deset mjeseci. Kroz to vrijeme izgubi volju i zaboravi ono malo, što je naučio.

— Ovakvo je, a na žalost, ovako eto traje i trajat će kraj naše bržne vlade, koja ne zna šta od pustih milijuna, pa pušta da propada sve, pa i pčelarstvo.

IZ NOVE ZELANDIJE.

Čitali smo članak u „Hrvatskoj Rieči“ od 4. travnja tek. god. pod naslovom „Hrvati u Zelandiji“, kojim se zauzeo g. Pašković Cikara, da pokaže Hrvatima u domovini odnosaje na ovome ostrvu. Puno zahvaljujemo g. Paškoviću, koji se spomenuo svoje brate u tuđini. Između ostaloga veli dopisnik, da vladu medju nama nesloga. To je donekle istina. Ali samo nam je žao, što onoliko visoko sudi gospodina M. A. Ferri-a, velec, da ovaj reвно nastoji, da koristi svojim radom i listom našim zemljacima na ovom ostrvu. Ne mislimo, da je g. Pašković osobno poznat sa g. Ferri-om, već da ga pozna samo po njegovim pismima, jer da ga osobno poznaje, ne bi ga onoliko visoko uzdizao. Stvar stoji, da g. Ferri reвно nastoji i trudi se kako da što veći nesklad i mržnju uvuče medju hrvatsku braću u ovim dalekim krajevima, jer taj dugonos mora da zavuču svoje dugi nos svugdje i mora da je u svlačicu on izvrstniji od drugih poštenih Hrvata. Drugi prema njemu nisu ništa!

Tako to on sudi u svom sebe hvastavom glasilu, tako je to mogao opaziti svaki onaj, koji čita njegov list. Što se tiče „Glasu Istine“, ovaj list nije postavljen za utakmicu, već hrvatski radnici, videći od kojeg nesklada „Napredak“ vodi, da ne ostaju bez svoje novine, zasnovane pravi hrvatski radnički list, koji će opet, ako bude sreća, dovesti pravi sklad i ljubav medju ovdješnju braću.

Molimo svu braću Hrvate, koji misle izseliti u ove krajeve, da se sada čuvaju te nekane, jer su sada pravi jadi na ovom ostrvu. Takozvanoj kauskoj smoli nema cene nikakove. Ostale radote za naš narod je sa svim malo, pa je sada na velikim mukama.

Izručujemo svoj hrvatskoj braći pozdrav iz tuđine.

Braća dalmatinski Hrvati.

Na uztek intrigama

(u pitanju odciepljenja Račica-Sevida od župe Rogozničke).

Čudnovato je, da se još uvijek po administrativnim uređima pominje pitanje o odciepljenju Račica-Sevida od župe Rogozničke, dok bi političkim vlastima moglo da bude već napokom jasno što je u stvari i prama tome zauzeti izpravno jedno stanovište. A ne samo čudnovato, već i žalostno i sramotno je, što se baš u ovom pitanju pletu sve intrige i spletkes na štetu pučanstva Račica-Sevida baš od onih, koji su po savjesti i dužnosti obavezani, da rade u njegovu interesu.

Treba odmah izpostaviti, da se ovdje ne radi o vjerskim interesima pučanstva Račica-Sevida, već o intrigama obćine trogriske, koja u bojazni, da se od nje zapušteno pučanstvo počne listom trgati od današnje obćinske zajednice, želi ga umjetnim sredstvima zakvačiti, pa tako i u vjerskom pogledu zakročit u jedan sklop, odielevši ga i u tomu od njego-

vog naravnog sjedišta: Rogoznice. Pa kako god je iznešena svrha: vjerski interes, samo izlika, tako su i sredstva, kojim se obćina služi, samo druga intriga i laž.

Činjenicama može se dokazati, da je pučanstvo Račica-Sevida u ogromnoj svojoj većini protivno odciepljenju od župe Rogozničke, ne samo, nego zna, da bi to isto odciepljenje bilo na veliku duhovnu i materijalnu štetu onoga pučanstva.

Jer, kako je pučanstvo Račica-Sevida na sami glas intriga obćine trogriske, s kojih da bi moglo doći do odciepljenja, opetovano i u više navrata obraćalo se i na presvjetli Ordinarijat u Šibeniku sa podpisima skoro svih kućnih starijeha mლობ, da u pogledu župe ostane statu quo, a u jednoj od tih predstavanja i to baš u siječnju 1905. izrazilo svoju želju, da presvjetli Ordinarijat izaslaže na lice mjesta jednoga svoga delegata, koji bi imao stvar razviditi, kako u istinu postoji, isti se je Ordinarijat ovoj želji pučanstva, kao posve korektnoj i pravednoj odzavao, te je, buduć pučanstvo prvo 3 put obaviješteno s oltara, u dneve 5. i 6. studenoga 1906. poslao svoga delegata, gradskoga župnika kanonika Kara-gjolu, koji je prirao na zapisnik pojedine starijeha kuća iz Račica-Sevida, da se izjave, jesu li voljni da ostane u pogledu župe statu quo, ili pak da se Račice-Sevid odciepe od župe Rogozničke. Pa što se je izpostavilo? Od 305 kućnih stanjeina Račica-Sevida, njih 211 (dvjesto i jedanaest) se je izjavilo protiv odciepljenja, 2 (slovom dva!) sama za odciepljenje, a drugi se nisu niti prikazali, akoprem je Ordinarijat i u tome predusretljiv bio, da se jedan dan glasovanja drži u Rogoznici, a drugi dan u Podorljaku (selu Račica), za lakohoo onih, kojim bi možda bilo teško doći u Rogoznicu, i imenovao već unapried dva poverjenika, predložena od obćine trogriske, koji će identificirati kućne starijeha. Tu se je dakle bjelodano manifestirala volja pučanstva Račica-Sevida u pogledu odciepljenja. Intriga je dakle i laž reći „da je opetovana želja odnosanih župljana, da se odlomic Račica i Sevida odciepe od župe u Rogoznici, te da se u Račicama ustanovi samostalna župa“.

Tako je bilo i radi župskoga groblja. Na intrigu obćine trogriske e. k. poglavarstvo u Splitu izdaje nečuvenu odredbu, da se mrtvaci Račica-Sevida ne smjedu pokapati u vlastitom župskom groblju u Rogoznici, bazirajući tu odredbu na izmišljenu laž obćine trogriske, da se mrtvaci tobože utapaju kad se prevoze u Rogoznicu, a nikada, od kad je Rogoznica, nije se ni jedan, ma ni cigli takav slučaj desio. Skoro, cjele pučanstvo Račica-Sevida učinilo je utok protiv toj nepravednoj odredbi, pa je e. k. namjesticu odlukom 2. prosinca 1904. br. 33210. dalo pravo pučanstvu, ukinuviš onu odredbu poglavarstva.

Sav temelj svojim makinacijama nalazi obćina trogriska u seoskom zboru Račica-Sevida, koji da se je izrazio za odciepljenje. To je istina. Nu i taj zbor bio je samo nova intriga obćine trogriske. Svak znađe, da za seoski zbor imenuje glasovnike obćina. Kad obćina nije mogla od 305 kućnih starijeha Račica-Sevida sastaviti jedan seoski zbor, koji bi barem i samo prividno reprezentirao ono pučanstvo, priklopilo je istomu još i selo Račicovce župe Blizne i selo Svinca župe Marina

i tako pomoću glasovnika drugih župa stvorilo glasoviti zaključak odciepljenja i uzdržavanja budućeg župnika. Uz to se je sve to samo krišom radio. Pučanstvo Račica-Sevida nije za ništa znalo, već kad je stvar bila gotova u 21 selu, koja leže raštrkana na površini od nekoliko 50 km², pa kakó da pučanstvo tih sela znađe za seoski zbor, objavljen u stanu glavnara u Podorljaku? Nu netom je pučanstvo saznalo, da je seoski zbor obdržavan, odmah se je sa množvom podpisa prosjedom uteklo i c. k. namjesticu i Zemaljskom Odboru i Ordinarijatu i to baš u siječnju 1905.

Odje se je dakle manifestirala prava volja pučanstva: ili na tom seoskom zboru ili na gorj spomenutom glasovanju pred biskupskim delegatom?

Ali gdje bi već svak sustao, ne suslaju intrige obćine trogriske. Iza onoga glasovanja pučanstva, pred biskupskim delegatom, pouzdanice obćine trogriske uplivali na neke iz Rogoznice, koji su uvijek spremni na smutnje, a na čelu im Šimun Županović-Pulje, koji je sada već od nekoliko mjeseci zajedno sa svoja 3 sina u izražnom zatvoru, pod težkom objedom, da su koje izvršili, a koje sudjelovali izdajničkom umorstvu na pokojnom Mati Živković-Čenku. Ovi kampjuni počeli su izazivati mrimo inače pučanstvo Račica u svrhu da se dogode smutnje, a bilo je premeditirano na temelju tih smutnja i tobožnjih nenasnih odnosaža zatražiti odciepljenje, kad drugičije nije išlo. Nu pučanstvo je bilo na to upozoreno, pa su se te nesuglasice brzo umirile, inače seljani jedne i druge strane žive u najboljoj slozi. Fakat je, da iz tog, od kada je spletko otkrivena, ni do jednoga protuzikaza nije došlo. Poglavarstvo međutim u Splitu požurilo se je, da pozove nekoje od stranke Rogoznice, a na čelu gornjega smutljivca Šimuna Županović-Pulju (upozorujemo da poglavarstvo u Splitu protuzakonno pozivlje pripadnike poglavarstva u Šibeniku!) na ročište na Stupin za dan 15. studenoga 1907. I to se je svje krišom vodilo. Slučajno se je međutim tik pred razpravu donzalo za obdržavanje toga ročišta. Mnogoštvo svietih iz Rogoznice i Račica-Sevida zgrmulo se je onda na Stupin, prosjedujući pred povjerenikom poglavarstva i načelnikom Madiarzzom protiv takvom postupku i kako oni ne će da znadu za odciepljenje Račica-Sevida. Pred tolikim množvom pozvani Šimun Županović-Pulje i družina nije se ni prikazao, tako da je povjerenik poglavarstva ostavio mjesto ročišta, pa otišav u Podorljak dao je najprvo razagnati sa oružnicima pučanstvo, koje ga je sa Stupina sledilo, zatvorio se je u kuću sa 3-4 poduzanika, pa tu činio zapisnik, koji će sigurno glasniti: „U prisutnosti načelnika Madiarzzae i staraca Račica-Sevida i Rogoznice, kao predstavnika svega pučanstva i t. d.“ O svemu tomu pisala je odmah „Hrvatska Rieč“ od 22. lipnja 1907 broj 144., a da nije ni do danas onaj dopis bio s ijedne strane oprovrnut niti u jednom slovu. (Nastavit će se).

Političke vesti.

Rauch u Beču i Budimpešti. Kako jedna korespondencija javlja, Rauch je boravio u nedjelju 19. ov. mj. u Beču, te je krenuo u podjeljak u jutro u Budimpeštu. U Beču su Raucha uvjerali, da će mu biti dana podpuna zadovoljština radi događajja u Kinuu. U Bu-

dimpešti je otišao na ministarsko predsjedništvo, gdje je konferirao sa Wekerlom, a zatim sa Josipovićem. „Budapesti Naplo“ piše, da je Rauch došao navodno konferirati sa Wekerlom, jer se radi o znatnim promjenama u krilu hrvatske vlade.

Izborna reforma u Ugarskoj. Andrassy putuje sledieće mjeseca u Ischl da referira kralju o izbornoj reformi. Ako kralj ne primi Andrassyevu osnovu izborne reforme, povući će konsekvencije, jer je izborna reforma obćana Magjarima kao kompenzacija mjesto koncesije u vojničkom jezičnom pitanju.

Čarevinsko vieće prije svog odgadjanja prihvatilo je medju ostaloga zakon državnih službenika, zakon o kontingentu žeste i izvješaj odbora za podporu stradaljućih. Netom dovršena sjedibta započela je 2. travnja, a kuća je održala u svemu 54 sjednice, u kojima je podnešeno 140 prešnih predloga, 3700 interpelacija i 910 inicijativnih predloga. Pretežni dio interpelacija ostao je bez odgovora. Kuća će nastaviti sjednice po svoj prilici 3. studenoga, pošto će mjeseca listopada zasiedati delegacije.

Pokret u Meksiku. Po tvrdnji prevratnika, koji sada borave u Kaliforniji, bio je posljednji prevrat u sjevernim državama Meksika pomno pripravljen, ali nije uspio, jer uz prevrat pristaju samo socijaliste, a agitacija se vodi samo na medji, i jer je odvažna ruka Diazova umjela spriečiti svaki pokret u unutrašnjosti zemlje. No kao i današnji 78-godišnji predsjednik Diaz sklopio oči, pokret bi se brzo razširio i Meksiko bi opet postao pozorištem građanskog rata.

Macedonsko pitanje. Austrijski poslanik sekretar Westphalen izjavlje u „Novo Vremja“, da Austrija prati sa simpatijom nastojanje oko reforma u Macedoniji, s toga nema razloga promieniti držanje svomu mišljenju. U Revulu nije se dogodilo ništa nova. Bečki kabinet želi pacifikaciju Mecedoniju Mecedonije. Ako englezko-ruski predlozi budu podnesi za pacificiranje Mecedonije, nitko im se ne će protiviti.

Niemci i slavenski jezik u državnim uredima. Češki činovnici uvadaju „via facti“ češki jezik kao unutrašnji uredovni jezik. To daje povoda da se Niemci dižu proti vladu. Pokret Čeha mora da je uprav silan tako da mu vladu više ne more stati na kraj. To kao da isti Niemci uviđaju. Njihov ministar Prade odstupa. Ali se njemački zastupnici svejedno drže vlade iz bojazni, da im ne ide gore. Sada pak i Slovenci počimlju slediti primjer braće Čeha, što Niemce silno uzrujava. Mi se u Dalmaciji možemo u toliko ponositi, što smo se prvi poslužili našim pravom, da uredujemo u hrvatskom jeziku. Samo napred!

Posjet ruskok cara talijanskom kralju. Kako novine javljaju generalni tajnik na talijanskom ministarstvu izvanskih posla Bollandi sastati će se ovog ljeta u Karlsbadu sa ruskim ministrom Izvoljskijem, pri čemu će se dogovoriti glede skorajšnjeg posjeta ruskok cara talijanskom kralju. Otrag više godina sadašnji talijanski kralj bio je posjetio ruskok cara, koji dosad nije taj posjet odvratio, jer je postojala bojazan, koja ni sad nije izključena, da talijansko pučanstvo priredi proti caru neprijateljskih izkaza. Hoće li baš doći do naglašenog posjeta ruskok cara u Italiju i u kom mjestu ne može se izvjestno ustanoviti, jer izgleda, da

Sjlepan Zjačić: Garište.

(6)

Pod jesen, kad se stoka vratila iz planine, stao je Dako izlaziti na pašu.

Daki nije bilo stalo do blaga, koliko do tog, da se nadje s Božom Pavlovićevom.

Nu i Boža sama mu se primicala, izlazila mu u susret i ozivala se na njegov pozdrav. Prikrita osnova, što je u Daku izbacila misao da se sastane s Božom Pavlovićevom, u isto doba se krišem prelazi u Božinoj misli uspijenoj na prporu stajane želje da se susretne s Dakom Tokičem.

Gle, danas Boža često sama tjera na pašu svoju malu stoku, a putem prolazi tekcar slučajno pokraj Tokičevih gumništa, pa ogradjenog česnika, pa kraj njihovih lokava da napaja blago, gdje nalazi Daku na paši konja, ili da sapinje pruglo za vabljivju tičad.

A Boža kad vidi Daka istegnuta u krasnotom stasu pod oblim lišcem grubljenim garavom naušnicom, izdaleka poskoeči treptičim srcem i tijelom prodju je srsi gmičici golčavim mrvicama... Nu Boža prodje, i kao da slučajno upazišvi Daka kod konja, odzdravi na njegov pozdrav i proguta sgruvano čuvstvo, što draška njene usne na pustopašni smijeh...

A Dako zaskočen milinom Božine pojave, velikim pogledom proždire Božu, i gleda kako Boža nehajno tjera preko živice svoje blago na

pašu, i kako kroz čestu žužicu granja brzo umiče zajedno s jesenskim danom...

XI.

Jesen je.

Nad Petropoljem sviće dan u ljupkom smiješku sunčeva zlatokruga razlačen plamenom zrakom na plavetnilu jesenskog jutra. Nebo je razjasnuto, bez oblačka, tek krajeve nebosklona rubi bjelkasta magla, što se runi u jarkom prosvjetu sunca. Petropolje se dliži tankom ertvom pare hlapeće s potoka, pod kojom se sivi pokašena njiva zalita noćnom rosom, što se na lišću lijeskua sjajnim zrnim kresanog bisera... A sunce se udijl diže u velenboj višini svijetlog zračišta i u svježem rumenuku kupa Petropolje, po kojemu sigra vrzavi roj zlatnih traka, neštašno lepršajući po srgnutoj sjeni, po vršinama drveća, po travi, po strništu... Na polju je tiho, tek se u zraku javlja ptica žitarica, ili se s pašee glasa pastirev dućuk. Čikola juri sporim valom i sumorno mrmori u jednoličnom valjanju trudne vode.

Kasno je jutro. Doba je pasno.

Na Pavlovićevom obru skripi prijčača, blago iskače na put, a za njim zapućuje Boža Pantina.

Jutros je Boža po nagonu udarala donjim putem uz potok, pak je zakrenula uskom općimom što vodi Tokičevu gumnu, gdje obično susreće Daka na paši konja. Ljetos Boža svedjer prolazi tuda, a da ni sama ne zna, zašto se to počelo. Prvlje bivalo je to nekako slučajno, nu

danas je postalo svagdanjom potrebom. Sama noga kizlaza je tamo u česnik, kamo ju nosila pomokla želja da opeta sastane Daku, što se na njezin dolazak smijucka garavom naušnicom, koja se na neponajan način zavukla tu negdje u njenu ponutricu, u kojoj se radjalo ono lijepo i svijetlo, što ju ludilo do bezsvjesti... Nu Boža je lagano tjerala blago, što je zastajkivalo na putu obližujuć ponjušeni lisak, i činila se nekako nehajna zato, što je žurkalo njezin korak da što prije bude na domak Tokičevom gumnu. Ali u sebi se tim više zanašala mišlju, kako ju od Daka dijeli istom maleni prostor, kojega će do brza preći. Nju je podudarala neka raznježica svega toga, što je u sebi duboko čutila, kod pomisli, što se spajala s nadom, da će jutros naići na Tokičeva. Daka. I Boža pomicala napred.

Nakon nekoliko vremena Boža nadazre u gustoj česti granja malu kapicu, što se prije nekoliko godina, tu u česniku crvenila u dubokoj zamani Dakine pojave, što je draškala njeno curstvo zadržanim lijepim čuvstvom, koje ju nosilo Daku na sastanak. Pred prizrakom tog čuvstva, Boža se sada pomicala onom prvašnjom lijepom misli gore u česnik Tokičevu Daku. Boža je danas zanovljenom voljom prilazi onaom, kamo se počelo paliti u njoj ono lijepo i svijetlo u prisutnosti Daka, s kojim se mislila opeta sastati lih zato, da dovrši s njim to isto čuvstvo, iz kojega Pantin dolazak nije

povadio ljubav za se. Pod zasjedom toga čuvstva, koji je snagom svoja prezanja za nekušanom ljepotom obujimao svojevele prostorje njene duše, Boža nije više čutila onog drugog osjećaja, pod čijim titiranjem dolazio joj na pamet Panta. U takom nastrojaju Boža se osjećala slobodna kao prije u svome curstvu, ne vezana ničim prijatnim u sebi za to, što je u zajednici provela s Pantom Pavlovićevom, usljed česa, u Božinoj se misli javjala neopozoviva odluka, da zakorači u predjelak toga prvajšnjeg čuvstva, u kojemu će susresti svoju nedovršenu ljubav s Dakom.

Pogledaše se.

— Dobar dan, Dako!
— Bog dao, Boža!
— Dako savijaog rogušu na sirovu štapu.
— Došla si.
— 'Esam.
— Dako lagano pridzao glavu i široko pogledao u Božu i u zavezanu mahramu, pod kojom se bijella njena podgrlica.

— Boža!
— A?
— Ideš li daleko?
— Na strništje.
— A moraš i ovdje paći.
— Svejedno.
— 'Oćeš li?
— Pa, mogu.

(Nastavit će se).

još ništa konkretno nije bilo odlučeno. Kaže se, da ruski poslanik u Rimu Murawiew zagovara namijenjeno cara u Italiju.

Pravoslavni crkveni sabor u Karlovcima. Čine se velike pripreme za izbor patrijarha. Komesar ministar Günther bit će dočekan sa glazbom na kolodvoru. Prvoj sjednici sabora predsjedat će pakrački vladika Nikolić, koji će predstaviti saboru komesara. Ovaj će pročitati prije magjarski pak hrvatski kraljevo ručno pismo. Formalna sjednica bit će 29., a redovita, na kojoj će kongres izabrati patrijarhu. Svaki član glasovat će prije ustmeno pa pismeno. Za tim će sjednice sabora biti suspendirane dok izbor ne dobije previšnju sankciju.

Iz hrvatskih zemalja.

Kvaternikov grob. Desetoga listopada 1871. nastala je smutnja u Rakovici, a sljedećega dana padoše tri velika otačbenika: Eugen Kvaternik, Vjekoslav Bach i Ante Rakijaa, a njihova tijela bjhau bačena zajedno u grobu izkopanu u susjednom polju. Tu ostadoše do dana današnjega. Uzalud je Ante Starčević u saboru zahtijevao, da se iznesu spisi o Rakovičkoj smutnji. Austrija ne će, da dade svoje djelo na vidjelo. Medjutim je sada Martin Starčević kupio zemljište gdje počivaju zaboravljene kosti palih žrtava, da se narod udolgo prema svojim silama izvršiti nesmetano djelo ljubavi i otačbeničtva. On je to zemljište sa grobom već stavio na raspolaganje svom bratu Dr. Mili Starčeviću da sporazumno sa strankom učini što smatra shodnim i odličnim.

Poboljšice pomorcima. Ugarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo pristalo je na zahtjev da će plaćati doplatu radi skupoće K 400 kapetanima, koji imaju obitelji, a od K 200 neoženjenim. Osim toga izraditi će se i službena pragmatika.

„Ungaro-Croata“ i hrvatski jezik. Kad su se u osamdesetih godina, koncentrirala naša hrvatska parobrodarska društva u Primorju u jedno društvo (t. j. sadanje ugarsko-hrvatsko parob. društvo) bjhau nazivi brodova kao i sve ostalo zgoljno hrvatsko kao n. pr. „Sokol“, „Hrvat“ itd. No čim se ustrojilo sadanje obalno društvo, stavila je ugarska vlada uvjet za subvenciju, da društvo mora nositi naslov „ugarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo“, jer je more shvaćanju nagodbe „ugarsko-hrvatsko“ (?) Naši dioničari (Sverljuga, Krajač itd.) uzprkos velikog protesta hrv. štampe, konačno ipak pristadoše na taj naslov samo za volju subvencije. To je išlo sve dalje i dalje, dok nije društvo spalno na tu, da plakatira oglase u 4 jezika i to na prvim mjestu magjarskim, a na trećem tek hrvatskim jezikom i to pred njemačkim. — Tako je dakle nizko palo nekadanje „hrvatsko“ primorsko parobrodarsko društvo. I to sve za volju subvencije!

Državno redarstvo u Puli ustrojiti će se polovicom listopada, da bude pripravno za budućih pokrajinskih i administrativnih izbora.

Kovačnica talijanstva u Banjolama u Istri. „Legina“ škola, t. j. kovačnica talijanstva u Banjolama, napreduje kao rak. Silom pridržani učitelj Corradini, riešio se je napokon te škole, te ne će više da tamo služi. Čuje se, da se ta škola u obće ne će više niti otvoriti.

„Talijani“ rade. „Talijani“ u Puli hoće, po što po to, da dobiju svoju gimnaziju u Puli, te su medjutim sabrali K 4000 za prvu školsku godinu 1908. i 09. Gimnazija će biti privatna, a kasnije se nadaju da će ju ili država ili pokrajina uzeti pod svoju upravu. Ako ju budu sami održavali sa svojim privatnim sredstvima, slobodno im je imati i deset gimnazija, nu u drugom pitanju Hrvati su tu i bez njih ne će moći postići ništa. — Neka Hrvatina u ostalom taj njihov rad bude primjerom kakoj se moraju i oni brnuti za „Družbu sv. Ćirila i Metoda“.

Za slovensku školu u Trstu. Dvorski savjetnik Ploj i Dr. Rybar zauzeli su se kod ministra-predsjednika baruna Becka odnosno pučke slovenačke škole u Trstu, za kojom braća Slovenci uzalud vape ima tome preko 30 godina. U koliko se javlja iz Beča „Edinosti“, rek bi, da su dva gorespomenuta zastupnika „dobila“, zadovoljujuća razjašnjenja.

Novi narodni biljeg. Klub „Ćirilo Metodskih zidara“ dao je u štampu novu narodni biljeg, koji će se razlikovati od staroga boljim papirom i bolje gumiranim i nešto bljedniji slikama. Naružbe sa novim beljegom obavljati će su već drugi tjeaan. Time će biti pružena prilika i onim „patriotama“, koji dosadani gumirani biljeg nisu rabili uz izliku, da je slabo gumiran i da odpada. Ovaj put će biti gumiranje najbolje vrsti.

Pokrajinske viesti.

Namjestnik. Gosp. namjestnik Nardelli ide do koji dan na kratki dopust.

Općina Knin. Razne novine javljaju, da je općina kninska razpuštena radi izkaza proti Rauchu. Treba napomenuti, da je ta viest nememeljita, niti ima razloga, da se radi izkaza proti Rauchu općina raspusti.

Štrajk. Poslie dva mjeseca prestao je u Splitu štrajk zidara. Povišena im je nadnica za 10 postotaka.

Obilazni učitelji poljodjelstva. Gospodarski gradski činovnik u Karlovcu Dragutin Adžija - Damas, rodom iz Drišta, te vinogradski vježbenik u Splitu Zlatko Vučenović, rodom iz Šibenika, imenovani su obilaznim učiteljima poljodjelstva, a to privremeno sa uredovnim sjedištem prvi u Hvaru, a drugi u Kninu, dok je obilazni učitelj poljodjelstva u Hvaru Milan Markovina bio premješten u Split. Gosp. Dragutin Adžija čovjek je, koji je izučio sve potrebite poljodjeljske škole, pa je tekar sada, nakon opetovanih molba, mogao da dobi je mjesto u Dalmaciji. Prije je dobio mjesto u Karlovcu, nego u ovoj pokrajini, a bio i sad možda zastopavljen, da je bilo razpoloživih Njemčiča.

Grad u Sućurcu. U ponedjeljak u jutro otukla je krupa jedan dio vinograda u Kaštel-Sućurcu i učinila znatne štete.

Vieće za promicanje obrta ponovljeno pod novim ministrom za javne radnje, Dr. Gessmannom, imalo je na 17. o. mj. u Beču prvu svoju sjednicu. Kao predstavnik Dalmacije imenovan je u to vieće zastupnik Biankini. U spomenutoj sjednici odobrena je svota od 164.000 K za unapredjenje obrta u Dalmaciji. Dobar dio te svote namijenjen je brodograditeljnom obrtu u Korčuli i kamenarskom obrtu na istom otoku i na otoku Braču.

„Lloyd“ i Dalmacija. Upravno „Lloydovo“ vieće, koje se nekidan obdržavalo u Beču između ostaloga, odobrilo je pripreme za kupnju novih parobroda, koji će se upotrebiti za dalmatinsku službu. Ti će se parobrodi staviti u službu kroz što moguće kraće vrijeme.

Promjena u predsjedništvu „Lloyda“. Predsjednik Lloydov E. Becher dao je svoju ostavku. Kad njegov nasljednik označen je grof Stürgh, te njegovo imenovanje, koje pripada kralju, moralo bi slediti još kroz ovaj mjesec.

U grada i okolice.

„Radničkoj Zadruzi“ da počasti uspomenu blagopok. Cvile ud. p. J. Kulića darovao je Dr. Filip Smolčić K. 4. Uprava „R. Z.“ mu se najsrdačnije zahvaljuje!

„Šibenska Glazba“ svirati će u nedjelju na sv. Anu na „Poljani i u ponedjeljak na sv. Kristofora pred „Kavanom Dračar“ sljedeće programe:

Prvi dan: 1. Korčanica: Schmidt; 2. Hrvatska Ouvertura: Rosenberg-Ružić; 3. Valček: Oscar Straus; 4. Zbor „Morje Adrijansko“: Hajdrih-Muhvić; 5. Fantazija iz opere „Prodana nevjesta“: Smetana; 6. Korčanica „Napred“: I. Biskup.

Drugi dan: 1. Hrvatska korčanica: Muhvić; 2. Ouvertura k operi „Semiramida“: Rossini; 3. Mazurka „Južna Ruža“: Čermák; 4. Uvodni zbor, duet i final iz op. „Pikovaja Dama“: Čajkovski; 5. Fantazija iz „Pučkih melodija“: Zajc-Šiler; 6. Korčanica „Triglav“: Fučić.

Prvi i drugi dan glazba počimlje na 8 sati na večer.

Sajam sv. Ane. Danas je počeo trodnevni sajam u Šibeniku. Svetuju se sv. Jakov, gradski zaštitnik, sv. Ana i sv. Kristofor. Kao svake godine, tako i ove, zanimanje je u gradu i okolici za ovaj sajam veliko, te u grad narvne dosta svjeta. Osobito se dvome sajmu vesele djeca, jer je to sajam njihovih igračkaca i zviždalica, od kojih će kroz dva tri naredna dana odliegati gradske ulice.

Čudnovat namet. Čujemo, da je ravnateljstvo željeznica namaklo nekoliko komada „incerada“ za pokrivanje vagona, kada se u njima vozi hrana, a ne može da sva stane u zatvorene vagonne, već trebaju još i oni otvoreni za prenos drugog materijala. Za takovo pokrivanje željeznički odvješnji ured pita od trgovca taksu od 10 K za svaki vagon. Pitamo mi, je li to u redu, jesu li dužni trgovci to plaćati ili je željeznička vlast dužna zaštititi ukrcanu trgovinu, za koju se prevoz i onako masitno plaća?

Za pomorce. Gvozdena plutača s kajbom i prošupljenom kugljom, bojadisana u bijelo, postavljena je na rub S. W. (jugozapadni) grebenaste plitčine blizu obale ugljena u šibenskoj luci na dubinu od 5 metara.

Brodovi, koji pristaju uz rečenu obalu, moraju proći zapadno tog znaka.

Pelivani i bedaci. Onomadne su u svom listiću demokrati Pendulovi napisali, da je nauka Ante Starčevića — budalasta. Sada pak pišu, da oni u Anti Starčeviću vide prvog naprednjaka, slobodomisljaka, čovjeka vješta u prosudivanju prilika i stvari. — Pa da nisu to pametne glave!

Osudnica željezničkih vagona. Opaža se davno, da na našoj željezničkoj pruzi nema dovoljno broja ni osobnih ni teretnih vagona. Što se tiče teretnih, znamo za stalno, da više puta sa parobroda izkrcana trgovina leži po više dana na obali, jer ne može da prosliedi uslied nestajućeg vagona. Ne treba nam spominjati koliko je to štetno za trgovinu i promet, pa u interesu svih trgovaca pitamo, da se ova neprilika ukloni.

Kinematograf. Od četvrtka do nedjelje program sa 4 zanimiva prikaza. U ponedjeljak promjena.

Razne viesti.

Česka škola „Komenski“ u Beču. Ovih je dana bilo toj bečkoj češkoj školi od ministarstva nastave priznato pravo javnosti, te je bila izdata odredba vrhu polaganja izpita na istoj. Radi toga su se silno uzvrpoljili Niemci. Tobaže umjereni Niemci, što pripadaju kršćansko-socijalnoj stranci podigli su veliku građu. Bečko obćinsko vieće prosvjedovalo je proti tomu, jer da je ugrožen njemački karakter Beča, te će u izvanrednoj sjednici odlučiti, da se nloži pritužba na upravno sudisšte i na carevinsko sudisšte, jer da je ministarstvena odredba nezakonita i da vriedja ustavno pravo grada Beča u pogledu jednojezičnosti. Iz ovoga se vidi kolika je mržnja i nesnošljivost Niemaca prama Slavenim. Škola „Komenskog“ postoji u Beču odavna i premda silno posvećivana njezin faktični obstanak i uspjeh nije vriedjavno čuvstva bečljia niti je ugrožavao njemački karakter Beča. Ali da, pravo da na njoj češka djeca mogu sad polagati izpite, to vriedja Niemce! Do česa li ne dovodi zasliepljenost, ne razire se ni od smiešnosti!

Zakon o osjegovanju privatnih činovnika. Pošto ovaj zakon ima da stupi u kriepost 1. siečnja 1909., ministarstvo unutrnjih krala odredilo je, da počam od 1. kolovoza imadu biti prijavljene kotarskom poglavarstvu sve one osobe, koje su po zakonu dužne da se osjegovaju. Rok za te prijave jest od 4 nedjelje. Mi smo u jednom od prošlih brojeva u kratko prikazali važnije odredbe zakona o osjegovanju privatnih činovnika. Začudno je, što je ministarstvo već odredilo rok za prijave, a nije još izdalo nikakve odredbe glede poslovnica zavoda o osjegovanju. Mi smo iztakli nuždu, da se za Dalmaciju osnuje posebna poslovnica sa sjedištem u Splitu. Radi se o stvari veoma važnoj, za koju naša javnost kao da malo mari.

Osiguranje radnika, malih obrtnika i težaka. Kako je poznato, socijalni demokrati teže za tim, da se zakonom utvrdi osjegovanje radnika za slučaj starosti i nesposobnosti. Te isto traže agrarci i zastopatelji malog obrta, koji pristaju na osjegovanje radnika, ali uz istodobno osjegovanje obrtnika i težaka. U jednom pismu, što ga je nazad dana češki ministar Prašek upravio jednoj skupštini, kaže, da će u jesenskom zasjedanju car. vieća biti podastarta komori jedna zakonska osnova glede osjegovanja toliko radnika, koliko obrtnika i težaka.

Poljsko-rusko bratstvo. Na slavenskom zboru u Pragu, u sjednici dne 15. ov. mj., dogodilo se ganuljiv prizor, koji je obradovao svako slavensko srce. Poljski i ruski odaslanici govorili su u prilog rusko-poljske sloge, te su poslali brzojav predsjedniku ruske Dume, Homjakovu. Liepo je bilo vidjeti kad su su Rusi i Poljaci zagrlili i u lice poljubili. Na ruskoj je vladii sada red, da činom dokaze, kako su prošla vremena starog prgonstva, te kako se brat s vremenom liepo slaže.

Pomilovani Crnogorci. Knjaz Nikola pomilovao je na smrt osudjene Vasu Djulafića i djaka Vojvodića.

Jedna trideset-godišnjica. Do koji dan će se navršiti trideset godina, što je nakon povratka ministra grofa Gjule Andrassyja sa berlinskog kongresa austrijska vojska prešna preko Save kod Broda u Bosnu, te je kod Bosanskog Broda razvila erožutu zastavu u znak, da je zemlja okupirana u ime cara i kralja Franje Josipa. Poznato je, da je kod okupacije trebalo 270.000 momaka, da uguši žilavi odpor ustaša i da je ta okupacija stajala našu monarhiju 7000 ljudi i 160 milijuna forinti.

Poziv onima, koji je Zotti oglobio. Kr. zemaljskoj vladi, odjelju za pravosuđe, saobćilo je ministarstvo vanjskih posala, da je nad bankom Zotti u Americi otvoren stečaj. Upućuju se ovim vjerovnicu, da što prije vlastoručno potpisane, te po amerikanskom kon-

sultu legalizirane prijave na e. kr. austro-ugarski generalni konzulat podnesu.

Novi hrvatski list u Americi. U Rosario de Sta. Fé u Argentini počeo je 25. lipnja o. god. izlaziti novi politički list pod imenom: „Materinska Rieč“. Tamošnji rodoljubi nadjoše se odmah složni u misli da pokrenu taj list i skupiše odmah 5815 šterlina, kojima se kupilo najnužnije mašine, hrv. tiskarska slova i druge potreštine. Tim je u isto doba položen temelj za uspjeh i napredak „Materinske Rieči“. List izlazi svakog četvrtka. Bilo sretno!

Poruke uredništva.

Dopisnik — Knin. — Nismo primili obćano — Pošaljite.

Gosp. Fra Luigji Marun — Knin. — Možete poslati i Vi. Nu nemojte se umišljati da nam se hoće pobjede nad Vami. Nami je do družtva i narodnog ponosa, a Vi se umirite, nemojte se kleti, nemojte prkositi i dok je na vrijeme poslušajte naš savjet: zahvalite se!

Do česa kad nam je list morao u stroj, nismo primili nikakove brzojavke.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Prigodom sajma sv. Ane
u dućanu
Ivana Rude
u Šibeniku
učaći ćete svakovrstnih igračkaca za djecu
uz umjerene cijene.

◆ **Kotel Dinara** ◆
Šibenik kod mjestnog kazališta

- obskrbljen je izvrsnom kuhinjom
- udobni i zdravim sobama i svim
- ostalim mogućim komforitama...

CIENE VRLU UMJERENE...

Preporučuje se **Jvanica ud. Podig.**

Cast mi je objaviti P. N. Obćinstvu, da mi je povjerenje za Šibenik i okolice glavno zastupstvo

osiguravajućeg zavoda

„Victoria“ u Berlinu

ntemeljena god. 1853.

- 1.) Pučko osjegovanje: a) za zdrave osobe do 14 g. bez liečničke pregledbe, b) za zdrave osobe od 15-te godine unapriet takodjer bez liečničke pregledbe.
- 2.) Osjegovanje u slučaju smrti i preživljenja. (Mješovito osjegovanje).
- 3.) Osjegovanje glavnica i prištednje.

Na zahtjev daju se potanje obavijesti i drugim nužrednim granama osjegovarćije.

— UVJETI NAJPOVOLJNIJI. —
Sa štovanjem
JURAJ GRIMANI - Šibenik.

Steckenpferd
- - - Bay-Rum

najbolje sredstvo
za pranje glave.

10-10

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -

- - - - - Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbljuje zajmове uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razrećenice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obroćno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod zdriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovćenje kupova bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmове na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %

" " " " 30 " " 3 3/8 %

" " " " 3 mjes. " 4 1/8 %

Uložke u zlatnim Napoleoinima ili u engl. funtim. (sterilnam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %

" " " " 30 " " 2 1/2 %

" " " " 3 mjes. " 3 3/8 %

NB. Za uložne listove sada u toku nov kamatnik ulazi u kriptost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicite svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izričanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielliz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Paris, Hamburg, itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeganje vrednote proti gubitim zdriebanja

Banca Commerciale Triestina.

Hrvatska Tiskara ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihii sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Caesa di risparmio, Br. 5. Vlastita zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjumove na vrednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izzdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavnija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najspješnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Vinko Majdič

valjni mlin u KRANJU

proizvadjia najbolje vrsti pšeničnog brašna i brašna za krmad uz najniže cijene.

Najveća produktivnost - - - - - Brza poslužba.

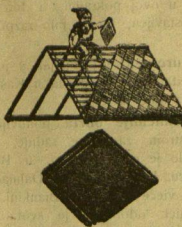
Izravni zastupatelji za Dalmaciju i Bosnu-Hercegovinu, imenov Sarajevo i Boku Kotarsku: Babic & Klein Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotarsku: Radoslav G. Žutkic, Kotor.

Zastupatelj za okružje Pulj: Lako Kriz, Pulj.

Zastupatelj za okružje Trst: Aleks. Rupnich i dr., Trst, via Soghero DOVOVA Brg. II. 52-58

VJEČNI KROV „DINARKA“

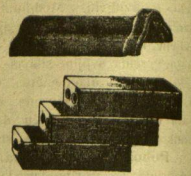

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VINOGRAD, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU. UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriřem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećničke pregledbe.

3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liećničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokrećtina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih ploćina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploća protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi:	K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade:	K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije i pristojbama preko:	K 820.000.00
Izplaćene odštete:	K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obaviesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356.

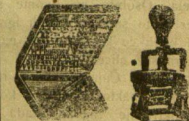
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

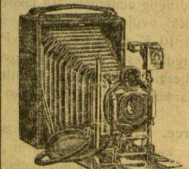
KNJIŽARA I PAPIRNICIA

IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

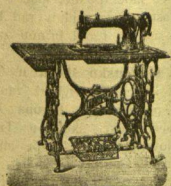
Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kauschucka i kovine.

Skladište fotografiskih aparata i svih nužgrednih potrećtina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCOZKIH KNJIGA, romana, slovica, riećnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa taćnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalaha svakovrstnih toplomjera, zwieler-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najspješnijih sićtina sićaćih strojeva „SINGER“ raznovijih siste. in.